

Naturbetesmarker

Beskrivning och vägledning för biotopen *Naturbetesmarker* i bilaga 3 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Vägledningen utgör ett komplement till Handbok 2012:1 *Biotop-skyddsområden* (Naturvårdsverket 2012).

Innehåll

INNEHÅLL	2
NATURBETESMARKER	3
Biotopens kännetecken och avgränsning	3
Bevarandevärden och motiv för skydd	3
Beskrivning	4
Viktiga strukturer och ekologiska funktioner	4
Arter som förekommer i biotopen	5
Exempel på ekologiska undergrupper	6
Gränsdragning mot andra biotoper	6
Geografisk utbredning	6
Verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön i biotopen	7
Exempel på verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön i biotopen	7
Exempel på åtgärder i omgivande mark som kan påverka biotopens naturvärden	8
Skötsel och andra bevarandeåtgärder	8
Uppföljning	9
Andra tillämpliga författningar och regelverk	9
Litteratur och webblänkar	10
BILAGA 1	12
Förteckning över ett urval av de rödlistade, karaktäristiska och i övrigt intressanta arter som kan förekomma i biotopen <i>Naturbetesmarker</i>	12

Naturbetesmarker

Biotopens kännetecken och avgränsning

- Biotopen omfattar naturliga, välhävdade, öppna eller trädbärande gräsmarker.
- Långvarig kontinuitet i hävden genom främst bete, i vissa fall kombinerat med slåtter, är kännetecknande för biotopen.
- Vegetationen är huvudsakligen opåverkad av gödsel.
- Insådda arter förekommer normalt inte.
- Biotopen omfattar alla torra till våta typer av betade gräsmarker, alltifrån sura silikatmarker till basrika och kalkrika marker.
- Biotopen omfattar även naturbetesmarker som tidigare har påverkats av viss gödsling och insådda arter, men vars växt- och djurliv inte har utarmats av detta.
- Biotopen omfattar inte betespräglade skogar.
- Biotopens areal är normalt högst 20 hektar. Det finns ingen nedre arealgräns.

Bevarandevärden och motiv för skydd

Biotopen kännetecknas av en öppen karaktär, stor variation i sammansättningen av vegetationstyper, samt ett mycket rikt växt- och djurliv, vilket ofta innefattar rödlistade arter.

Till följd av förändringar i markanvändningen i jordbruket och minskad betesdrift har många betesmarker plöjts upp, kultiverats, skogsplanterats eller växt igen passivt på grund av utebliven hävd. Dagens naturbetesmarker är ofta gamla slåttermarker som har överförts till betesmarker i och med att vinterfoder började odlas på åkermark.

Den biotoputarmning som förändringarna i jordbrukslandskapet har medfört har drabbat växt- och djurlivet hårt. De kvarvarande naturbetesmarkerna med dess mycket rika flora och fauna har därför stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden.

Naturbetesmarkernas värden är beroende av hävden. Vid upphörd hävd kan ekologiska förändringar ske relativt snabbt. Hur snabbt dessa sker är bland annat beroende av markens fuktighetsgrad. I ett längre perspektiv kommer den öppna biotopen dock att bli allt mer slutet för att så småningom övergå till skogsbiotop. Det är därför angeläget att hävden i kvarvarande naturbetesmarker fortgår långsiktigt.

Naturbetesmarker kan även ha höga kulturmiljövärden i form av till exempel odlingsspår, gravfält, boplatser och övergivna bytomter.

Skydd av biotopen bidrar bland annat till att Sverige uppfyller de nationella miljö-kvalitetsmålen *Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv*, samt åtaganden enligt EU:s Art- och habitatdirektiv, Konventionen om biologisk mångfald och Europeiska Landskapskonventionen.

Beskrivning

Viktiga strukturer och ekologiska funktioner

Biotopen omfattar dels *hagmarker*, vilka kan delas in i öppen hagmark, ekhage, björkhage, blandlövhage och annan träd- och buskbärande hagmark, och dels *övriga betesmarker* som utgörs av betade strandängar, alvar, ljunghedar, annan öppen utmark och buskrik utmark.

Öppen hagmark förekommer i olika terrängtyper och saknar i princip buskar och träd. Enstaka solitärer av träd eller buskar kan förekomma. Öppenheten är som regel resultatet av ett långvarigt betetryck i kombination med avverkning och röjning.

Ekhagar är en betesmark där ek eller undantagsvis berg ek är den enda eller dominerande trädarten. I sin mest typiska utformning är ekhagen ett landskapskaraktäriserande inslag i det syd- och mellansvenska herrgårdslandskapet.

I *björkhagar* är vårtbjörk och/eller glasbjörk de enda eller de dominerande trädarterna. Även andra trädslag kan ibland ingå i trädskiktet. Denna typ av hagmark karaktäriserar magrare och grövre mark, till exempel ytblockig moränmark, av torr till frisk typ. Björkhagar kan även förekomma på fuktig och finkornig mark.

Blandlövhagar omfattar såväl ädellövhagmarker som hagmarker med triviala lövträd. I blandlövhagar dominerar ingen trädart trädskiktet på det sätt som ek och björk gör i ek- respektive björkhagar.

Som exempel på *annan träd- och buskbärande hagmark* kan barrträdspräglad betesmark nämnas. Denna biotop förekommer ofta på morän- och hållmarksöar i det mellansvenska helåkerlandskapet. Den är mestadels karaktäriserad av bredkroniga stortallar med inslag av enbuskar och enstaka lövträd. Talldominerade beteshagar förekommer även på rullstensåsar och kalkhällmark.

Betade strandängar förekommer på flacka sediment mellan hög- och lågvatten-gränserna vid sjöar och vattendrag respektive havskuster. Strandängarna utnyttjades förr till både slåtter och bete och hyser ett rikt växt- och djurliv. I den mån strandängar fortfarande hävdas rör det sig numera nästan uteslutande om bete.

Alvar är en naturtyp som i första hand återfinns på Öland och Gotland. Mindre områden på Kinnekulle och Falbygden i Västergötland utgör västliga utposter. Plan, sprickgenomsatt kalkhäll som är bar eller överlagrad av ett tunt lager ofta

uppfrysningsbenägen vittringsjord karakteriserar alvaret som terrängtyp. Träd- och buskbärande delar på alvaret förs till denna naturtyp.

Ljunghed i betydelsen suboceanisk ljunghed omfattade under 1700- och 1800-talen stora utmarksarealer i västra Sveriges nederbördsrika magermarker. Ett stort virkesuttag i kombination med hårt betestryck året runt på markerna gav upphov till dessa stora hedområden, av vilka endast små fragment återstår i dag. Resten har genom plantering överförts till skogsmark.

Exempel på *annan öppen utmark* är mer eller mindre plana sandfält i anslutning till gamla exercishedar eller moderna militära övningsfält på mer kuperad mark. En speciell biotop utgör sandstappen som karakteriseras av öppen, trädfri och lågvuxen gräsmark på kalkrika, mer eller mindre humusfria, näringsfattiga och väl-dränerade sandjordar. Biotopen finns i solexponerade varma terränglägen med torra förhållanden och har ett uppbrutet vegetationstäck, oftast med inslag av tofsäxing (*Koeleria glauca*). Sandstappen innehåller ett stort antal kärlväxter, varav många är sydliga och sydöstliga arter.

Exempel på *buskrika utmarker* är enbuskdominerade betesmarker på normalt näringsfattigt underlag. Dessa kallas i Skåne enefälader. De återfinns på de gamla byarnas utmarker, vilka utgjorde betesallmänningar. Enbuskarna som ger naturtypen dess prägel kan variera starkt i form och storlek, från markkrypande till högvuxna pelarformer.

I delar av fjällområdet finns betesmarker som genom renskötseln kan ha betats i mer än 1000 år.

Naturbetesmarker har ofta även höga kulturhistoriska värden. I och i anslutning till betesmarkerna finns ofta spår och lämningar av markanvändningen i det äldre jordbrukslandskapet, till exempel fägator och förhistoriska odlingsrösen.

Arter som förekommer i biotopen

Naturbetesmarkerna är särskilt skyddsvärda på grund av det oftast rika växt- och djurlivet, den varierade vegetationen och biotopens förutsättningar att hysa rödlisade arter.

Nära hälften av Sveriges kärlväxtarter kan förekomma i naturbetesmarker. Naturbetesmarkerna varierar från helt öppen mark med inslag av fuktiga och torra delar, och därtill hörande växtarter, till huvudsakligen öppen mark med ett större eller mindre inslag av träd och buskar. Det kan förekomma både triviala och ädla lövträd.

En förteckning med ett urval av de rödlistade, karaktäristiska och i övrigt intressanta arter som kan förekomma i biotopen finns i *Bilaga 1*.

Uppgifter om karaktäristiska arter i de Natura 2000-naturtyper som anges under *Gränsdragning mot andra biotoper* nedan finns i vägledningsdokument för de svenska naturtyperna i EU:s Art- och habitatdirektiv på Naturvårdsverkets webbplats (www.naturvardsverket.se).

Exempel på ekologiska undergrupper

Biotopen naturbetesmarker innefattar en grupp av naturtyper som beskrivs ovan under *Beskrivning*. Huvudtyperna utgörs av:

Hagmarker

- Öppen hagmark
- Ekhage
- Björkhage
- Blandlövhage
- Annan träd- och buskbärande hagmark.

Övriga betesmarker

- Betade strandängar
- Alvar
- Ljunghed
- Annan öppen utmark
- Buskrik utmark
- Betespräglad skog (6 § och bilaga 2 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd).

Gränsdragning mot andra biotoper

Biotopen *Naturbetesmarker* kan sammanfalla med biotoperna *Åkerholme* och *Strand- eller vattenmiljöer som hyser bestånd av hotade eller missgynnade arter eller som har en väsentlig betydelse för hotade eller missgynnade arters fortlevnad*.

Naturbetesmarker som är belägna i skogsmark kan enligt 6 och 7 a §§ samt bilaga 2 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd omfattas av biotopen *Äldre betespräglade skogar*. Skogsstyrelsen och kommunen kan i det enskilda fallet skydda sådana biotoper som biotopskyddsområde.

Biotopen kan ingå i Natura 2000-naturtyperna *Strandängar vid Östersjön* (1630), *Grå dyner* (2130), *Grässandhedar* (2330), *Torra hedar* (4030), *Enbuskmarker* (5130), *Sandstäpp* (6120), *Kalkgräsmarker* (6210), *Stagg-gräsmarker* (6230), *Silikatgräsmarker* (6270), *Alvar* (6280), *Fuktängar* (6410) och *Högörtängar* (6430).

Geografisk utbredning

Naturbetesmarker finns i hela landet, men i litet antal.

Verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön i biotopen

Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Den som planerar att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd i ett biotopskyddsområde måste därför först bedöma om detta kan komma att skada naturvärdena i biotopen. Om det finns risk för att naturmiljön skadas ska dispens från biotopskyddsbestämmelserna sökas hos länsstyrelsen om det är länsstyrelsen som har beslutat om skydd för området. Om det är en kommun som har bildat biotopskyddsområdet ska ansökan om dispens ges in till kommunen. Om det finns särskilda skäl får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet.

Här ges några exempel på verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön i biotopen. Observera att punkterna nedan inte utgör en fullständig redovisning utan endast är exempel. Det kan även finnas andra verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön i biotopen. Bedömning av en aktuell åtgärd måste därför alltid ske i varje enskilt fall.

Exempel på verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön i biotopen

- Grävning, schaktning och markbearbetning.
- Spridning av gödningsmedel, pressaft, urin, slam, aska eller bekämpningsmedel och jordförbättrande medel som till exempel kalk kan skada vegetationen.
- Placering av träd och buskar från röjningsåtgärder, liksom dumpning av sten eller massor från markförbättringar och dikesrensningar, eller av annat avfall, kan försämra vattenkvaliteten och därigenom förutsättningarna för växt- och djurarter i biotopen. Det kan även handla om massor som har samband med den årliga jordbruksproduktionen, såsom kasserad skörd, gödselstukor, överskottshalm och ensilagerester.
- Uppdämning eller anläggande av dammar i naturbetesmarker som är belägna på friska eller våta marker.
- Dränering genom utdikning av friska och våta naturbetesmarker.
- Avverkning av äldre hagmarksträd. Avverkning som sker med syftet att restaurera naturbetesmarken skadar dock normalt inte naturmiljön.
- Transporter över betesmarken som orsakar markskador kan skada vegetationen och ge en dränerande eller dämmande effekt.
- Infrastrukturutbyggnad, utbyggnad av bebyggelse och annan exploatering.
- Om betesmarken har för hög betesbeläggning eller felaktig sammansättning av betesdjur kan vegetationen skadas. Detta kan till exempel uppstå om ett stort antal hästar betar marken under för lång tid, till exempel när rasthagar anläggs. Rasthagar leder ofta till trampsador och skador på träd eftersom djurhållningen inte är anpassad efter betesmarkens produktionsförmåga.

- Tillskottsutfodring i form av högvärdigt grovfoder kan skada naturmiljön dels genom att betesdjuren ratar växtligheten inom naturbetesmarken, och dels genom att fodret ger för stort tillskott av näringsämnen till betesmarken.
- Felaktig fällindelning så att även andra markslag, till exempel högproduktiva åkerbeten, ingår i samma fålla som naturbetesmarken kan medföra att vegetationen i naturbetesmarken skadas på grund av tillskott av gödande ämnen från betesdjurens spillning.
- Insådd av gräs- eller vallfrön.
- Användning av avermectiner försämrar förutsättningarna för dynglevande insekter, vilket bland annat medför att betesdjurens spillning bryts ned långsammare.
- Utsättning av främmande växt- och djurarter.

Exempel på åtgärder i omgivande mark som kan påverka biotopens naturvärden

- Om besprutning med bekämpningsmedel och spridning av gödsel sker för nära biotopen kan det påverka bland annat sammansättningen av florans och faunan, och därmed skada naturmiljön i biotopen. Nödvändiga skyddsavstånd till värdefulla biotoper ska iakttas och anpassas till de lokala förhållandena på platsen (se föreskrifter och allmänna råd om skyddsavstånd vid spridning av bekämpningsmedel i Naturvårdsverkets föreskrifter respektive allmänna råd om spridning av kemiska bekämpningsmedel, *SNFS 1997:2* och *AR 1997:3*).

Skötsel och andra bevarandeåtgärder

En förutsättning för att naturbetesmarkers natur- och kulturhistoriska värden ska bibehållas är fortsatt hävd av hävdade ytor genom traditionellt bete.

Djurslag och betestryck bör anpassas efter markens förutsättningar och förekommande skyddsvärda arter. Blandbete är ofta den bästa betesformen för att upprätthålla såväl natur- som kulturmiljövärden. Vid hårt och ensidigt bete av hästar finns risk för utarmning av florans, samt att jordbundna kulturmiljövärden går förlorade.

För att styra betesdjuren från känsliga områden till områden de undviker att beta bör vattenkar, saltstenar och dylikt placeras på sådana ställen, och inte på platser där de natur- eller kulturmiljövärden som finns i betesmarken kan skadas.

I de fall då gödslade betesmarker ligger inom samma betesfålla som ogödslade partier kan det vara lämpligt att avskilja de ogödslade partierna genom att ändra fällindelningen.

Uppslag av sly och träd bör förhindras. Röjningsåtgärder kan därför behöva utföras med jämna mellanrum.

Uppföljning

Uppföljning kan behövas av eventuella bevarandemål för biotopen och utförda skötselåtgärder, samt av situationen för arter som är förtecknade i artskyddsförordningens (2007:845) bilagor och/eller den nationella rödlistan, samt av arter och biotoper som omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter och/eller ingår i Natura 2000.

Ett exempel på bevarandemål för naturbetesmarker kan vara att oönskade förändringar i form av igenväxning inte sker.

Uppföljning av bevarandemål för naturbetesmarker bör så långt som möjligt koordineras med den regionala och nationella miljöövervakningen, samt i tillämpliga fall med eventuell uppföljning som sker kopplat till åtgärdsprogram för hotade arter.

Uppföljningen bör också koordineras med den regionala områdesvisa uppföljningen av motsvarande biotoper i naturreservat och Natura 2000-områden.

Viss uppföljning av miljötilståndet för odlingslandskapets biotoper sker bland annat genom NILS (Nationell Inventering av Landskapet i Sverige), samt på biogeografisk nivå i enlighet med EU:s Art- och habitatdirektiv.

Artförekomster bör rapporteras till Artportalen¹, Musselportalen² och Trädportalen³, vilka också kan användas för informationssökning.

Andra tillämpliga författningar och regelverk

Betade strandängar omfattas normalt av generellt strandskydd enligt 7 kap. 13 § miljöbalken.

Enligt 9 § i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1999:119) om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket får vid röjning på ängs- eller betesmark inte träd som haft en funktion i äldre markanvändning skadas eller tas bort.

Enligt 11 § i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1999:119) om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket får handelsgödsel, stallgödsel samt slam eller annat organiskt avfall inte spridas på ängs- eller betesmark om natur- eller kulturvärden kan skadas av spridningen.

¹ www.artportalen.se.

² www.musselportalen.se.

³ www.tradportalen.se.

Enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs dock inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området.

Åtgärder som kan skada fridlysta växt- eller djurarter kan kräva dispens enligt 14-15 §§ artskyddsförordningen (2007:845).

Litteratur och webblänkar

Alexandersson, H., Ekstam, U. & Forshed, N. (1986). *Stränder vid fågelsjöar. Skötsel av naturtyper*. LT/Naturvårdsverket. ISBN-91-36-02434-1.

Aronsson, M. (2008). *Karakteristiska arter och kriterier för dessa*. Naturvårdsverkets webbplats: www.naturvardsverket.se.

Aronsson, M., Ekstam, U. & Forshed, N. (1988). *Ängar. Skötsel av naturtyper*. LT/Naturvårdsverket.

Artportalen. www.artportalen.se.

EG-kommissionen (1992). *Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter* (Art- och habitatdirektivet).

Ekstam, U. & Forshed, N. (1992). *Om hävden upphör. Skötsel av naturtyper*. Stockholm: Naturvårdsverket. ISBN 91-620-1117-0.

Elveland, J. (1979). *Dammängar, silängar, raningar - norrländska naturvårdsobjekt*. Naturvårdsverket informerar. SNV PM 1174.

Gärdenfors, U. (red.) (2010). *Rödlistade arter i Sverige 2010*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. ISBN 978-91-88506-35-1.

Johansson, O., Ekstam, U. & Forshed, N. (1986). *Havsstrandängar. Skötsel av naturtyper*. LT/Naturvårdsverket. ISBN 91-36-02492-9.

Johansson, O. & Hedin, P. (1991). *Restaurering av ängs- och hagmarker*. Stockholm: Naturvårdsverket. ISBN 91-620-1102-2.

Jordbruksverket (2005). *Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. Rapport 2005:1*.

http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_rapporter/ra05_1.pdf

Länsstyrelsens rapporter över länsvisa ängs- och hagmarksinventeringar. www.lansstyrelsen.se.

Musselportalen. www.musselportalen.se.

Naturvårdsverket. *Tolkningar och vägledningar för de svenska Natura 2000-naturtyperna i EU:s Art- och habitatdirektiv*. Naturvårdsverkets webbplats: www.naturvardsverket.se.

Naturvårdsverket (1983). *Norrländska våtmarker - bevarande av ett gammalt kulturlandskap*. Meddelande. SNV PM 1737. Stockholm: Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket (1983). *Skötsel av naturtyper nr 1. Skötsel av kalkkärr och kalkfuktängar*.

Naturvårdsverket (1997). *Ångs- och hagmarker i Sverige*. Rapport 4819. Stockholm: Naturvårdsverket. ISBN 91-620-4819-8.

Naturvårdsverket (2012). *Biotopskyddsområden. Vägledning om tillämpningen av 7 kapitlet 11 § miljöbalken*. Handbok 2012:1 Utgåva 1. Stockholm: Naturvårdsverket. ISBN 978-91-620-0176-6.

Trädportalen. www.tradportalen.se.

Bilaga 1

Förteckning över ett urval av de rödlistade⁴, karaktäristiska⁵ och i övrigt intressanta arter som kan förekomma i biotopen *Naturbetesmarker*

De i förteckningen angivna arterna behöver inte påvisas i en biotop för att biotopen ska kunna omfattas av skydd.

* Arter som är upptagna i EU:s Art- och habitatdirektiv eller Fågeldirektiv.

Akut hotade arter	<p>Kärlväxter</p> <p>Klipplök (<i>Allium lineare</i>)</p> <p>Spädlosta (<i>Bromus pseudosecalinus</i>)</p> <p>Tysk ginst (<i>Genista germanica</i>)</p> <p>Svarttåg (<i>Juncus anceps</i>)</p> <p>Småfrossört (<i>Scutellaria minor</i>)</p> <p>Fältnocka (<i>Tephrosia integrifolia</i>)</p> <p>Fåglar</p> <p>* Sydlig kärrsnäppa (<i>Calidris alpina schinzi</i>)</p> <p>Groddjur</p> <p>* Grönfläckig padda (<i>Bufo viridis</i>)</p> <p>Skalbaggar</p> <p>Köldyngbagge (<i>Aphodius arenarius</i>)</p>
Starkt hotade arter	<p>Kärlväxter</p> <p>Stor sandlilja (<i>Anthericum liliago</i>)</p> <p>Rutlåsbräken (<i>Botrychium matricariifolium</i>)</p> <p>* Mellanlumner (<i>Lycopodium zeilleri</i>)</p> <p>* Cypresslumner (<i>Lycopodium tristachyum</i>)</p> <p>Drakblomma (<i>Dracocephalum ryuchiana</i>)</p> <p>Rysk drakblomma (<i>Dracocephalum thymiflorum</i>)</p> <p>Finnögontröst (<i>Euphrasia officinalis</i> subsp. <i>officinalis</i>)</p> <p>Stor ögontröst (<i>Euphrasia officinalis</i> subsp. <i>pratensis</i>)</p> <p>Nålginst (<i>Genista anglica</i>)</p> <p>Kustgentiana (<i>Gentianella campestris</i> subsp. <i>baltica</i>)</p> <p>Fältgentiana (<i>Gentianella campestris</i> subsp. <i>campestris</i>)</p> <p>Ängskorn (<i>Hordeum secalinum</i>)</p> <p>Tofsäxing (<i>Koeleria glauca</i>)</p> <p>Huvudtåg (<i>Juncus capitatus</i>)</p> <p>Luddvedel (<i>Oxytropis pilosa</i>)</p> <p>Ormax (<i>Parapholis strigosa</i>)</p>

⁴ Uppgifterna är hämtade ur *Rödlistade arter i Sverige 2010* (Gärdenfors, U. (red.) 2010).

⁵ För kriterier för urvalet se *Karaktäristiska arter och kriterier för dessa* (Aronsson, M. 2008).

	<p>Sammetsbockrot (<i>Pimpinella saxifraga</i> subsp. <i>nigra</i>) Gråfingerört (<i>Potentilla incana</i>) Luddfingerört (<i>Potentilla heptaphylla</i>) Smultronfingerört (<i>Potentilla sterilis</i>) Smalbladig lungört (<i>Pulmonaria angustifolia</i>) Gotlandsranunkel (<i>Ranunculus ophioglossifolius</i>) Ängssalvia (<i>Salvia pratensis</i>) Alvarveronika (<i>Veronica praecox</i>)</p> <p>Svampar</p> <p>Rosenopping (<i>Entoloma roseum</i>) Tennvaxskivling (<i>Hygrocybe canescens</i>)</p> <p>Fåglar</p> <p>* Fältplärka (<i>Anthus campestris</i>)</p> <p>Fjärilar</p> <p>Mjölfly (<i>Eublemma minutata</i>)</p> <p>Skalbaggar</p> <p>Fyrfleckig dyngbagge (<i>Aphodius quadriguttatus</i>) Platt frölöpare (<i>Harpalus hirtipes</i>) Ribbdyngbagge (<i>Heptaulacus sus</i>) Daggborre (<i>Maladera holosericea</i>) Oxhorndyvel (<i>Onthophagus illyricus</i>)</p>
Sårbara arter	<p>Kärlväxter</p> <p>Alvarkösa (<i>Apera interrupta</i>) Topplåsbråken (<i>Botrychium lanceolatum</i>) Nordlåsbråken (<i>Botrychium boreale</i>) * Dvärglåsbråken (<i>Botrychium simplex</i>) Hartmannsstarr (<i>Carex hartmanii</i>) Loppstarr (<i>Carex pulicaris</i>) Flockarun (<i>Centaurium erythraea</i> var. <i>erythraea</i>) Ljungsnärja (<i>Cuscuta epithimum</i>) Ljungögontröst (<i>Euphrasia micrantha</i>) Ask (<i>Fraxinus excelsior</i>) Klockgentiana (<i>Gentiana pneumonanthe</i>) Honungsblomster (<i>Herminium monorchis</i>) Svärdkrissla (<i>Inula ensifolia</i>) Borstsäv (<i>Isolepis setacea</i>) Dvärgkämpar (<i>Plantago tenuiflora</i>) Toppungfrulin (<i>Polygala comosa</i>) Revig blodrot (<i>Potentilla anglica</i>) * Hällebräcka (<i>Saxifraga osloënsis</i>) Luktvädd (<i>Scabiosa canescens</i>) Stortimjan (<i>Thymus pulegioides</i>) Skogsalm (<i>Ulmus glabra</i>) Vresalm (<i>Ulmus laevis</i>)</p>

	<p>Svampar</p> <p>Blårödling (<i>Entoloma bloxamii</i>) Porfyrödling (<i>Entoloma porphyrophaeum</i>) Gröngul vaxskivling (<i>Hygrocybe citrinovirens</i>) Rodnande lutvaxskivling (<i>Hygrocybe ingrata</i>) Grållila vaxskivling (<i>Hygrocybe lacmus</i>) Sepiavaxskivling (<i>Hygrocybe ovina</i>) Strålvaxskivling (<i>Hygrocybe radiata</i>) Saffransfingersvamp (<i>Ramariopsis crocea</i>)</p> <p>Fåglar</p> <p>Hämpling (<i>Carduelis cannabina</i>) Rosenfink (<i>Carpodacus erythrinus</i>) Storspov (<i>Numenius arquata</i>) Sydlig gulärla (<i>Motacilla flava flava</i>) * Brushane (<i>Philomachus pugnax</i>) * Höksångare (<i>Sylvia nisoria</i>)</p> <p>Kräddjur</p> <p>* Sandödlan (<i>Lacerta agilis</i>)</p> <p>Fjärilar</p> <p>* Väddnätffjäril (<i>Euphydryas aurinia</i>) Väpplingblåvinge (<i>Polyommatus dorylas</i>)</p> <p>Skalbaggar</p> <p>Månhornsbagge (<i>Copris lunaris</i>) Humlekortvinge (<i>Emus hirtus</i>)</p>
Nära hotade arter	<p>Kärlväxter</p> <p>Våradonis (<i>Adonis vernalis</i>) Salepsrot (<i>Anacamptis pyramidalis</i>) * Slättergubbe (<i>Arnica montana</i>) * Alvarmalört (<i>Artemisia oelandica</i>) Plattsäv (<i>Blysmus compressus</i>) Rödsäv (<i>Blysmus rufus</i>) Månlösbräken (<i>Botrychium lunaria</i>) Höstlösbräken (<i>Botrychium multifidum</i>) Klapperstarr (<i>Carex glareosa</i>) Klasefibbla (<i>Crepis praemorsa</i>) Gullborste (<i>Crinitaria linosyris</i>) Majnycklar (<i>Dactylorhiza majalis</i> subsp. <i>majalis</i>) Trollsmultron (<i>Dryocallis rupestris</i>) Gotlandssolvända (<i>Fumana procumbens</i>) Ölandssolvända (<i>Galium oelandicum</i>) Backmåra (<i>Galium suecicum</i>) Hårginst (<i>Genista pilosa</i>) Färgginst (<i>Genista tinctoria</i>) Sommarfibbla (<i>Leontodon hispidus</i>) Korskovall (<i>Melampyrum cristatum</i>)</p>

	<p>Busktörne (<i>Ononis spinosa</i> subsp. <i>spinosa</i>) Timjansnyltrot (<i>Orobanche alba</i>) Granspira (<i>Pedicularis sylvatica</i>) Backfingerört (<i>Potentilla sternerii</i>) Slidsilja (<i>Selinum dubium</i>) * Alvarstånds (<i>Senecio jacobaea</i> subsp. <i>gotlandicus</i>) Ängsskära (<i>Serratula tinctoria</i>) Vanlig backruta (<i>Thalictrum simplex</i> subsp. <i>simplex</i>) Smalruta (<i>Thalictrum simplex</i> subsp. <i>tenuifolium</i>) Spindelört (<i>Thesium alpinum</i>) Backklöver (<i>Trifolium montanum</i>) Lundalm (<i>Ulmus minor</i>)</p> <p>Svampar</p> <p>Backnopping (<i>Entoloma atrocoeruleum</i>) Korpnopping (<i>Entoloma corvinum</i>) Pricknopping (<i>Entoloma dichroum</i>) Stornopping (<i>Entoloma griseocyaneum</i>) Sepiarödling (<i>Entoloma jubatum</i>) Ögonnopping (<i>Entoloma lividocyanulum</i>) Mjölöröskivling (<i>Entoloma prunuloides</i>) Fager vaxskivling (<i>Hygrocybe aurantiosplendens</i>) Kalkvaxskivling (<i>Hygrocybe calciphila</i>) Brun ängsvaxskivling (<i>Hygrocybe colemanniana</i>) Lila vaxskivling (<i>Hygrocybe flavipes</i>) Ögonvaxskivling (<i>Hygrocybe fuscescens</i>) Scharlakansvaxskivling (<i>Hygrocybe punicea</i>) Lädervaxskivling (<i>Hygrocybe russocoriacea</i>) Praktvaxskivling (<i>Hygrocybe splendidissima</i>) Knoppvaxing (<i>Hygrocybe subpapillata</i>) Gul rotskål (<i>Sowerbyella imperialis</i>) Skrubbusksvamp (<i>Tremellodendropsis tuberosa</i>)</p> <p>Fåglar</p> <p>* Kornknarr (<i>Crex crex</i>) * Dubbelbeckasin (<i>Gallinago media</i>) Göktyta (<i>Jynx torquilla</i>)</p> <p>Groddjur</p> <p>* Stinkpadda (<i>Bufo calamita</i>) * Lökroda (<i>Pelobates fuscus</i>)</p> <p>Fjärilar</p> <p>Hedpärlemorfjäril (<i>Argynnis niobe</i>) * Svartfläckig blåvinge (<i>Maculinea arion</i>)</p> <p>Skalbaggar</p> <p>Smal frölöpare (<i>Harpalus anxius</i>) Oval frölöpare (<i>Harpalus servus</i>)</p>
--	---

Karaktäristiska arter	<p>Kärlväxter</p> <p>Rödven (<i>Agrostis capillaris</i>)</p> <p>Krypven (<i>Agrostis stolonifera</i>)</p> <p>Blåsuga (<i>Ajuga pyramidalis</i>)</p> <p>Späddaggkåpa (<i>Alchemilla filicaulis</i> var. <i>filicaulis</i>)</p> <p>Sammetsdaggekåpa (<i>Alchemilla glaucescens</i>)</p> <p>Källdaggkåpa (<i>Alchemilla glomerulans</i>)</p> <p>Njurdaggkåpa (<i>Alchemilla murbeckiana</i>)</p> <p>Trubbdaggkåpa (<i>Alchemilla plicata</i>)</p> <p>Vindaggkåpa (<i>Alchemilla filicaulis</i> var. <i>vestita</i>)</p> <p>Skårdaggkåpa (<i>Alchemilla wichurae</i>)</p> <p>Backlök (<i>Allium oleraceum</i>)</p> <p>Kattfot (<i>Antennaria dioica</i>)</p> <p>Getväppling (<i>Anthyllis vulneraria</i>)</p> <p>Gåsört (<i>Argentina anserina</i>)</p> <p>Strandtrift (<i>Armeria maritima</i>)</p> <p>* Slättergubbe (<i>Arnica montana</i>)</p> <p>Strandaster (<i>Tripolium pannonicum</i>)</p> <p>Svarthö (<i>Bartsia alpina</i>)</p> <p>Ormrot (<i>Bistorta vivipara</i>)</p> <p>Rödsäv (<i>Blysmus rufus</i>)</p> <p>Mänlåsbräken (<i>Botrychium lunaria</i>)</p> <p>Höstlåsbräken (<i>Botrychium multifidum</i>)</p> <p>Backskafting (<i>Brachypodium pinnatum</i>)</p> <p>Darrgräs (<i>Briza media</i>)</p> <p>Madrör (<i>Calamagrostis neglecta</i>)</p> <p>Ljung (<i>Calluna vulgaris</i>)</p> <p>Liten blåklocka (<i>Campanula rotundifolia</i>)</p> <p>Vårstarr (<i>Carex caryophylla</i>)</p> <p>Slankstarr (<i>Carex flacca</i>)</p> <p>Knagglestarr (<i>Carex flava</i>)</p> <p>Klapperstarr (<i>Carex glareosa</i>)</p> <p>Ängsstarr (<i>Carex hostiana</i>)</p> <p>Fågelstarr (<i>Carex ornithopoda</i>)</p> <p>Blekstarr (<i>Carex pallescens</i>)</p> <p>Hirsstarr (<i>Carex panicea</i>)</p> <p>Pillerstarr (<i>Carex pilulifera</i>)</p> <p>Loppstarr (<i>Carex pulicaris</i>)</p> <p>Ärtstarr (<i>Carex oederi</i>)</p> <p>Spåttistel (<i>Carlina vulgaris</i>)</p> <p>Rödklint (<i>Centaurea jacea</i>)</p> <p>Väddklint (<i>Centaurea scabiosa</i>)</p> <p>Kustarun (<i>Centaureum littorale</i> var. <i>littorale</i>)</p> <p>Dvärgarun (<i>Centaureum pulchellum</i>)</p> <p>Grönkulla (<i>Coeloglossum viride</i>)</p>
-----------------------	---

	<p>Knägräs (<i>Danthonia decumbens</i>) Backnejlika (<i>Dianthus deltoides</i>) Rödsvingel (<i>Festuca rubra</i>) Grå ögontröst (<i>Euphrasia nemorosa</i>) Lila ögontröst (<i>Euphrasia stricta</i>) Brudbröd (<i>Filipendula vulgaris</i>) Smultron (<i>Fragaria vesca</i>) Backsmultron (<i>Fragaria viridis</i>) Vitmåra (<i>Galium boreale</i>) Stenmåra (<i>Galium saxatile</i>) Gulmåra (<i>Galium verum</i>) Hårginst (<i>Genista pilosa</i>) Ängsgentiana (<i>Gentianella amarella</i> subsp. <i>amarella</i>) Fjällgentiana (<i>Gentiana nivalis</i>) Humleblomster (<i>Geum rivale</i>) Strandkrypa (<i>Lysimachia maritima</i>) Brudsporre (<i>Gymnadenia conopsea</i>) Saltmålla (<i>Atriplex pedunculata</i>) Solvända (<i>Helianthemum nummularium</i>) Ängshavre (<i>Avenula pratensis</i>) Luddhavre (<i>Avenula pubescens</i>) Slätterfibbla (<i>Hypochoeris maculata</i>) Krisla (<i>Inula salicina</i>) Saltåg (<i>Juncus gerardii</i>) Åkervädd (<i>Knautia arvensis</i>) Gökärt (<i>Lathyrus linifolius</i>) Sommarfibbla (<i>Leontodon hispidus</i>) Prästkrage (<i>Leucanthemum vulgare</i>) Vildlin (<i>Linum catharticum</i>) Knippfryle (<i>Luzula campestris</i>) Tjärblomster (<i>Lychnis viscaria</i>) Blåtåtel (<i>Molinia caerulea</i>) Stagg (<i>Nardus stricta</i>) Strandrödtoppa (<i>Odontites litoralis</i>) Ormtunga (<i>Ophioglossum vulgatum</i>) Sankt Pers nycklar (<i>Orchis mascula</i>) Johannesnycklar (<i>Orchis militaris</i>) Göknycklar (<i>Anacamptis morio</i>) Slätterblomma (<i>Parnassia palustris</i>) Flentimotej (<i>Phleum phleoides</i>) Revfibbla (<i>Pilosella lactucella</i>) Gråfibbla (<i>Pilosella officinarum</i>) Bockrot (<i>Pimpinella saxifraga</i>) Gulkämpar (<i>Plantago maritima</i>) Rödkämpar (<i>Plantago media</i>)</p>
--	--

	<p>Nattviol (<i>Platanthera bifolia</i>) Rosettjungfrulin (<i>Polygala amarella</i>) Toppjungfrulin (<i>Polygala comosa</i>) Jungfrulin (<i>Polygala vulgaris</i>) Vårfingerört (<i>Potentilla crantzii</i>) Blodrot (<i>Potentilla erecta</i>) Majviva (<i>Primula farinosa</i>) Gullviva (<i>Primula veris</i>) Brunört (<i>Prunella vulgaris</i>) Kustsaltgräs (<i>Puccinellia capillaris</i>) Fältsippa (<i>Pulsatilla pratensis</i>) Knölmörblomma (<i>Ranunculus bulbosus</i>) Backsmörblomma (<i>Ranunculus polyanthemos</i>) Ängsskallra (<i>Rhinanthus minor</i>) Höskallra (<i>Rhinanthus angustifolius</i>) Knutnarv (<i>Sagina nodosa</i>) Mandelblomma (<i>Saxifraga granulata</i>) Fältvädd (<i>Scabiosa columbaria</i>) Strandmalört (<i>Artemisia maritima</i>) Älväxing (<i>Sesleria uliginosa</i>) Saltnarv (<i>Spergularia salina</i>) Saltört (<i>Suaeda maritima</i>) Ängsvädd (<i>Succisa pratensis</i>) Klöverärt (<i>Tetragonolobus maritimus</i>) Backtimjan (<i>Thymus serpyllum</i>) Backklöver (<i>Trifolium montanum</i>) Kustbaldersbrå (<i>Tripleurospermum maritimum</i> subsp. <i>maritimum</i>) Teveronika (<i>Veronica chamaedrys</i>) Ärenpris (<i>Veronica officinalis</i>) Axveronika (<i>Veronica spicata</i>) Strandviol (<i>Viola stagnina</i>)</p> <p>Mossor</p> <p>Guldlockmossa (<i>Homalothecium sericeum</i>) Skogshättemossa (<i>Orthotrichum stramineum</i>)</p> <p>Lavar</p> <p>Vitskivlav (<i>Diplotomma alboatrum</i>) Amlav (<i>Gyalecta ulmi</i>) Lunglav (<i>Lobaria pulmonaria</i>) Kyrkogårdslav (<i>Pleurosticta acetabulum</i>) Mjölig brosklav (<i>Ramalina farinacea</i>) Rosettbrosklav (<i>Ramalina fastigiata</i>) Rödbrun blekspik (<i>Sclerophora coniophaea</i>) Skägglav (<i>Usnea filipendula</i>) Luddig skägglav (<i>Usnea hirta</i>)</p>
--	--

	<p>Kort skägglav (<i>Usnea subfloridana</i>)</p> <p>Svampar</p> <p>Lerskivling (<i>Camarophylloopsis</i> spp.)</p> <p>Noppingar (<i>Entoloma</i> spp.)</p> <p>Vaxskivlingar (<i>Hygrocybe</i> spp.)</p> <p>Ryggradsdjur</p> <p>Varierar beroende på biotopens struktur och vegetation.</p> <p>Ingen vertebrat är karaktäristisk för samtliga typer av betesmarker.</p>
Övriga arter som bör uppmärksammas	<p>Svampar</p> <p>Jordtungor (<i>Geoglossum</i> spp.)</p> <p>Fåglar</p> <p>Steglits (<i>Carduelis carduelis</i>)</p> <p>Skogsduva (<i>Columba oenas</i>)</p> <p>Enkelbeckasin (<i>Gallinago gallinago</i>)</p> <p>* Törnskata (<i>Lanius collurio</i>)</p> <p>Nordlig gulärta (<i>Motacilla flava thunbergi</i>)</p> <p>Gröngöling (<i>Picus viridis</i>)</p> <p>* Ljungpipare (<i>Pluvialis apricaria</i>)</p> <p>Buskskvätta (<i>Saxicola rubetra</i>)</p> <p>Kattuggla (<i>Strix aluco</i>)</p> <p>Stare (<i>Sturnus vulgaris</i>)</p> <p>Rödbena (<i>Tringa totanus</i>)</p> <p>Groddjur</p> <p>* Lövgroda (<i>Hyla arborea</i>)</p> <p>Kräldjur</p> <p>Snok (<i>Natrix natrix</i>)</p> <p>Fjärilar</p> <p>Skogsvisslare (<i>Erynnis tages</i>)</p> <p>Ängsnätfjäril (<i>Melitaea cinxia</i>)</p> <p>Väpplingblåvinge (<i>Polyommatus dorylas</i>)</p> <p>Skalbaggar</p> <p>Streckdyngbagge (<i>Aphodius merdarius</i>)</p>